

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

Кафедра педагогіки та психології управління соціальними системами імені
акад. І.А. Зязюна

**КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДИСЦИПЛІНИ**

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)
перший (бакалаврський) / другий (магістерський) / третій (освітньо-
науковий)

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність 053 Психологія

освітня програма Психологія

вид дисципліни спеціальна (фахова) підготовка, обов'язкова
(загальна підготовка / професійна підготовка; обов'язкова/вибіркова)

форма навчання очна, заочна

Харків – 2024 рік

Навчально-методичні матеріали лекцій

План лекційних занять

Тема	Кількість годин
Тема 1. Методологія та організація наукового дослідження	2
Тема 2. Методологія та принципи організації психологічного дослідження	3
Тема 3. Емпіричні методи психологічного дослідження	2
Тема 4. Експериментальний метод у наукових дослідженнях	2
Тема 5. Кількісний та якісний аналіз в наукових дослідженнях	2
Тема 6. Оформлення та оприлюднення наукових результатів роботи	2
Тема 7. Особистість науковця у проведенні дослідження	2

Тема 1. Методологія та організація наукового дослідження

Основні методологічні підходи до організації дослідження. Основні принципи та вимоги до наукового дослідження. Тематика та проблематика дослідження. Категорії діалектики як методологічна основа дослідження.

Рекомендована література:

1. Основи наукових досліджень / Романовський О. Г., Черкашин А. І., Грень Л. М., Резнік С.М. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2022. 150с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/56902>
2. Основи науково-психологічних досліджень : навч.-метод. посіб. / Автори : З. М. Адамська, І. П. Андрійчук, О. М. Воронкевич, Г. К. Радчук, С. В. Чопик, М. М. Шпак / ред. Г. К. Радчук. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. 214 с.
3. Фурман А. В. Методологія парадигмальних досліджень : монографія. Київ : Інститут соціальної і політичної психології НАПН України; Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 100 с.
4. Бориченко К. В., Гудзь А. О. Панфілов О. Є. Методологія та організація наукових досліджень : навч.-метод. посіб. Одеса : Фенікс, 2022. 48 с. DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.22511>
5. Петрунько, О. (2024). ТЕОРІЯ І МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНОЇ НАУКИ. *Вчені записки Університету «КРОК»*, (1 (73)), 203-213.

6. Інформаційний пошук і робота з бібліотечними ресурсами: навч. посібник для аспірантів / Т. О. Шаравара ; ПДАА. - Київ : Ліра-К, 2016. - 256 с. <http://surl.li/ufaqz>
7. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посібник / П. М. Григорук, Н. А. Хрущ ; ХНУ. - Київ : Кондор, 2017. - 206 с. <http://surl.li/ufavl>
8. Основи науково-дослідної роботи: навч. посібник / Ю. І. Палеха, Н. О. Леміш. - Київ : Ліра-К, 2013. - 336 с. <http://surl.li/ufbbg>

Тема 2. Методологія та принципи організації психологічного дослідження
Основні методологічні підходи до організації психологічного дослідження.
Основні принципи та вимоги до психологічного дослідження. Сучасні
концептуальні напрями та проблеми психологічних досліджень.
Міждисциплінарний підхід у організації психологічного дослідження.
Гіпотеза дослідження.

Рекомендована література:

1. Основи науково-психологічних досліджень : навч.-метод. посіб. / Автори : З. М. Адамська, І. П. Андрійчук, О. М. Воронкевич, Г. К. Радчук, С. В. Чопик, М. М. Шпак / ред. Г. К. Радчук. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. 214 с.
2. Фурман А. В. Методологія парадигмальних досліджень : монографія. Київ : Інститут соціальної і політичної психології НАПН України; Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 100 с.
3. Слюсаревський М. М. Несходимі терени Психеї: маршрути наукового пізнання: вибр. праці. – К.: Талком, 2019
4. Панок, В. Г. (2023). Психологічні дослідження в умовах війни: проблеми і завдання. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 5(1), 1-12.
5. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посібник / П.М. Григорук, Н. А. Хрущ ; ХНУ. - Київ : Кондор, 2017. - 206 с. <http://surl.li/ufavl>
6. Haslam, S. A., McGarty, C., Cruwys, T., & Steffens, N. K. (2024). *Research methods and statistics in psychology*. SAGE Publications Limited.
7. Carr, A., Finneran, L., Boyd, C., Shirey, C., Canning, C., Stafford, O., ... & Burke, T. (2024). The evidence-base for positive psychology interventions: a mega-analysis of meta-analyses. *The Journal of Positive Psychology*, 19(2), 191-205.
8. Martin, David W. *Doing psychology experiments*. Wadsworth/Thomson Learning, 2000.

9. Goodwin, Kerri A., and C. James Goodwin. *Research in psychology: Methods and design*. John Wiley & Sons, 2016.

10. Spector, Paul E. *Industrial and organizational psychology: Research and practice*. John Wiley & Sons, 2021

Тема 3. Емпіричні методи психологічного дослідження
Класифікація методів емпіричного дослідження. Основні методи психологічного дослідження. Аналіз і синтез. Індукція та дедукція. Абстрагування. Узагальнення. Класифікація. Порівняння. Пошук інформації. Вивчення інформаційних джерел з проблеми дослідження. Принципи використання методів психології у дослідженнях та викладацькій практиці.

Рекомендована література:

1. Основи науково-психологічних досліджень : навч.-метод. посіб. / Автори : З. М. Адамська, І. П. Андрійчук, О. М. Воронкевич, Г. К. Радчук, С. В. Чопик, М. М. Шпак / ред. Г. К. Радчук. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. 214 с.

2. Фурман А. В. Методологія парадигмальних досліджень : монографія. Київ : Інститут соціальної і політичної психології НАПН України; Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 100 с.

3. Слюсаревський М. М. Несходимі терени Психеї: маршрути наукового пізнання: вибр. праці. – К.: Талком, 2019.

4. Панок, В. Г. (2023). Психологічні дослідження в умовах війни: проблеми і завдання. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 5(1), 1-12.

5. Основи науково-дослідної роботи: навч. посібник / Ю. І. Палеха, Н.О. Леміш. - Київ : Ліра-К, 2013. - 336 с. <http://surl.li/ufbbg>

6. Підбуцька, Н., & Книш, А. (2021). Оцінка дослідницьких вмінь та навичок математичної обробки даних здобувачів I-III рівнів вищої освіти спеціальності “Психологія”. *Теорія і практика управління соціальними системами*, (3), 106-115.

7. Haslam, S. A., McGarty, C., Cruwys, T., & Steffens, N. K. (2024). *Research methods and statistics in psychology*. SAGE Publications Limited.

8. Carr, A., Finneran, L., Boyd, C., Shirey, C., Canning, C., Stafford, O., ... & Burke, T. (2024). The evidence-base for positive psychology interventions: a mega-analysis of meta-analyses. *The Journal of Positive Psychology*, 19(2), 191-205.

9. Martin, David W. *Doing psychology experiments*. Wadsworth/Thomson Learning, 2000.

10. Goodwin, Kerri A., and C. James Goodwin. *Research in psychology: Methods and design*. John Wiley & Sons, 2016.

11. Spector, Paul E. *Industrial and organizational psychology: Research and practice*. John Wiley & Sons, 2021

Тема 4. Експериментальний метод у наукових дослідженнях

Поняття «експеримент». Види експерименту. Основна процедура та вимоги до проведення експерименту у психологічних дослідженнях.

Рекомендована література:

1. Основи науково-психологічних досліджень : навч.-метод. посіб. / Автори : З. М. Адамська, І. П. Андрійчук, О. М. Воронкевич, Г. К. Радчук, С.В. Чопик, М. М. Шпак / ред. Г. К. Радчук. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. 214 с.

2. Фурман А. В. Методологія парадигмальних досліджень : монографія. Київ : Інститут соціальної і політичної психології НАПН України; Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 100 с.

3. Слюсаревський М. М. Несходимі терени Психеї: маршрути наукового пізнання: вибр. праці. – К.: Талком, 2019.

4. Панок, В. Г. (2023). Психологічні дослідження в умовах війни: проблеми і завдання. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 5(1), 1-12.

5. Основи науково-дослідної роботи: навч. посібник / Ю. І. Палеха, Н.О. Леміш. - Київ : Ліра-К, 2013. - 336 с. <http://surl.li/ufbbg>

6. Підбуцька, Н., & Книш, А. (2021). Оцінка дослідницьких вмінь та навичок математичної обробки даних здобувачів I-III рівнів вищої освіти спеціальності “Психологія”. *Теорія і практика управління соціальними системами*, (3), 106-115.

7. Haslam, S. A., McGarty, C., Cruwys, T., & Steffens, N. K. (2024). *Research methods and statistics in psychology*. SAGE Publications Limited.

8. Carr, A., Finneran, L., Boyd, C., Shirey, C., Canning, C., Stafford, O., ... & Burke, T. (2024). The evidence-base for positive psychology interventions: a mega-analysis of meta-analyses. *The Journal of Positive Psychology*, 19(2), 191-205.

9. Martin, David W. *Doing psychology experiments*. Wadsworth/Thomson Learning, 2000.

10. Goodwin, Kerri A., and C. James Goodwin. *Research in psychology: Methods and design*. John Wiley & Sons, 2016.

11. Spector, Paul E. *Industrial and organizational psychology: Research and practice*. John Wiley & Sons, 2021

Тема 5. Кількісний та якісний аналіз в наукових дослідженнях.

Види та методи кількісного аналізу у психологічних дослідженнях. Види та методи якісного аналізу у психологічних дослідженнях

Рекомендована література:

1. Основи науково-психологічних досліджень : навч.-метод. посіб. / Автори : З. М. Адамська, І. П. Андрійчук, О. М. Воронкевич, Г. К. Радчук, С.В. Чопик, М. М. Шпак / ред. Г. К. Радчук. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. 214 с.

2. Фурман А. В. Методологія парадигмальних досліджень : монографія. Київ : Інститут соціальної і політичної психології НАПН України; Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 100 с.

3. Слюсаревський М. М. Несходимі терени Психеї: маршрути наукового пізнання: вибр. праці. – К.: Талком, 2019.

4. Панок, В. Г. (2023). Психологічні дослідження в умовах війни: проблеми і завдання. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 5(1), 1-12.

5. Основи науково-дослідної роботи: навч. посібник / Ю. І. Палеха, Н.О. Леміш. - Київ : Ліра-К, 2013. - 336 с. <http://surl.li/ufbbg>

6. Підбуцька, Н., & Книш, А. (2021). Оцінка дослідницьких вмінь та навичок математичної обробки даних здобувачів I-III рівнів вищої освіти спеціальності “Психологія”. *Теорія і практика управління соціальними системами*, (3), 106-115.

7. Haslam, S. A., McGarty, C., Cruwys, T., & Steffens, N. K. (2024). *Research methods and statistics in psychology*. SAGE Publications Limited.

8. Carr, A., Finneran, L., Boyd, C., Shirey, C., Canning, C., Stafford, O., ... & Burke, T. (2024). The evidence-base for positive psychology interventions: a mega-analysis of meta-analyses. *The Journal of Positive Psychology*, 19(2), 191-205.

9. Martin, David W. *Doing psychology experiments*. Wadsworth/Thomson Learning, 2000.

10. Goodwin, Kerri A., and C. James Goodwin. *Research in psychology: Methods and design*. John Wiley & Sons, 2016.

11. Spector, Paul E. *Industrial and organizational psychology: Research and practice*. John Wiley & Sons, 2021

Тема 6. Оформлення та оприлюднення наукових результатів роботи.

Вимоги до оформлення наукових результатів психологічного дослідження. Презентація наукових результатів роботи.

Рекомендована література:

1. Основи науково-психологічних досліджень : навч.-метод. посіб. / Автори : З. М. Адамська, І. П. Андрійчук, О. М. Воронкевич, Г. К. Радчук, С.В. Чопик, М. М. Шпак / ред. Г. К. Радчук. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. 214 с.
2. Фурман А. В. Методологія парадигмальних досліджень : монографія. Київ : Інститут соціальної і політичної психології НАПН України; Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 100 с.
3. Інформаційний пошук і робота з бібліотечними ресурсами: навч. посібник для аспірантів / Т. О. Шаравара ; ПДАА. - Київ : Ліра-К, 2016. - 256 с. <http://surl.li/ufaqz>
4. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посібник / П. М. Григорук, Н. А. Хрущ ; ХНУ. - Київ : Кондор, 2017. - 206 с. <http://surl.li/ufavl>
5. Основи науково-дослідної роботи: навч. посібник / Ю. І. Палеха, Н.О. Леміш. - Київ : Ліра-К, 2013. - 336 с. <http://surl.li/ufbbg>
6. Кодекс етики академічних взаємовідносин та доброчесності Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». <https://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/quality/akademichna-dobrochesnist/>
7. До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності : лист Міністерства освіти і науки України від 20 травня 2020 р. № 1/9-263. <https://mon.gov.ua/npa/do-pitannya-uniknennya-problem-i-pomilok-u-praktikah-zabezpechennya-akademichnoyi-dobrochesnosti>
8. Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо) : лист Міністерства освіти і науки України від 15 серпня 2018 р. № 111-8681 <https://mon.gov.ua/storage/app/media/akredytatsiya/instruktsiya/instruktsiya-list/1-11-8681-vid-15082018-rekomendatsii-shchodo-zapobigannya-akademichnomu-plagiatu.pdf>
9. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації. Наказ МОН від 12.01.2017 № 40. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>
10. ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»

Тема 7. Особистість науковця у проведенні дослідження

Наукова активність викладача закладу освіти. Професійна мобільність викладача. Самоменеджмент у науковій діяльності. Самовдосконалення науковця.

1. Огінська, Н. В., Небесна, З. М., & Гетманюк, І. Б. (2023). Педагогічна майстерність як шлях самовдосконалення викладача вищого навчального закладу. *Відповідальний за випуск: проф. АГ Шульгай*, 143.
2. Остапенко, А. (2024). Програми для безперервного самовдосконалення компетенцій викладачів в закладах вищої освіти.
3. Самоменеджмент: навчальний посібник / Г.З. Леськів, Г.Я. Левків, М.М. Бліхар, В.В. Гобела, О.П. Подра, Г.В. Коваль. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021.- 280с.
4. Основи самоменеджменту та лідерства / В.М. Лугова, С.М. Голубєв. Х.: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 212с .
5. Постанова КМУ № 1187 від 30.12.2015 р. "Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти" (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ №347 від 10.05.2018р.) - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-п>
6. ПОЛОЖЕННЯ про академічну мобільність студентів, аспірантів, докторантів, науково-педагогічних та наукових працівників університету (зі змінами та доповненнями) <https://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/wp-content/uploads/sites/43/2023/12/Polozhennya-pro-akademichnu-mobilnist-studentiv.pdf>

Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу аспірантів

Самостійна робота студентів (СР) займає провідне місце у системі сучасної вищої освіти. З усіх видів навчальної діяльності СР значною мірою забезпечує формування самостійності як провідної риси особистості аспіранта.

Самостійна робота завершує завдання усіх інших видів навчальної діяльності. Адже знання, що не стали об'єктом власної діяльності, не можуть вважатися дійсним надбанням людини. Тому СР має навчальне, особисте та суспільне значення.

Навчальна діяльність характеризується суб'єктністю, активністю, предметністю, цілеспрямованістю, наявністю структури та змісту.

Особливими ознаками самостійної навчальної діяльності є такі:

- зміни самого суб'єкта;
- залежність від рівня розвитку аспіранта та опора на досягнутий рівень розвитку;
- засвоєння загальних способів дій та наукових понять;
- передумання загальних засобів дій вирішенню завдань;
- залежність змін психічних властивостей та поведінки тих, хто навчається, від результатів їх власних дій.

Виконання самостійної роботи передбачає:

1. Опрацювання навчальної літератури за допомогою бібліотеки університету, мережі Інтернет.
2. Вивчення навчального матеріалу, який дається для самостійної роботи.
3. Засвоєння знань, видів та способів діяльності в конкретній предметній галузі.
4. Самоперевірка засвоєних знань за допомогою представлених питань.

За необхідності можна отримати індивідуальну консультацію викладача щодо виконання самостійної роботи. Для цього на кафедрі кожного семестру розробляється графік консультацій викладачів.

Завдання самостійної роботи:

1. Наукове пізнання психічних явищ і його результати.
2. Емпіричні та теоретичні труднощі у дослідженні психічних явищ
3. Проблема об'єктивності дослідницьких методів у психології
4. Методика та технологія проведення психологічних досліджень
5. Вибір методів дослідження. Прогнозування наукової новизни, теоретичної та практичної значущості результатів дослідження
6. Вимоги щодо форматування роботи. Вимоги до наукового стилю мовлення
7. Аналіз дисертаційних робіт
8. Визначення сучасних напрямів психологічних дослідження

Оцінювання виконання даних самостійних завдань: за кожне завдання можна отримати максимально 5 балів. Виконання завдань буде оцінюватися за критеріями: обґрунтованості, аргументованості, повноти відповідей на завдання, правильності, самостійності виконання.

Самостійна робота по кожній темі також включає: опрацювання та аналіз лекційного матеріалу та підготовка до практичних занять.

Література для самопідготовки:

1. Основи наукових досліджень / Романовський О. Г., Черкашин А. І., Грень Л. М., Резнік С.М. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2022. 150 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/56902>
2. Основи науково-психологічних досліджень : навч.-метод. посіб. / Автори : З. М. Адамська, І. П. Андрійчук, О. М. Воронкевич, Г. К. Радчук, С.В. Чопик, М. М. Шпак / ред. Г. К. Радчук. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. 214 с.
3. Фурман А. В. Методологія парадигмальних досліджень : монографія. Київ : Інститут соціальної і політичної психології НАПН України; Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 100 с.
4. Слюсаревський М. М. Несходимі терени Психеї: маршрути наукового пізнання: вибр. праці. – К.: Талком, 2019.
5. Бориченко К. В., Гудзь А. О. Панфілов О. Є. Методологія та організація наукових досліджень : навч.-метод. посіб. Одеса : Фенікс, 2022. 48 с. DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.22511>
6. Панок, В. Г. (2023). Психологічні дослідження в умовах війни: проблеми і завдання. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 5(1), 1-12.
7. Петрунко, О. (2024). ТЕОРІЯ І МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНОЇ НАУКИ. *Вчені записки Університету «КРОК»*, (1 (73)), 203-213.
8. Інформаційний пошук і робота з бібліотечними ресурсами: навч. посібник для аспірантів / Т. О. Шаравара ; ПДАА. - Київ : Ліра-К, 2016. - 256 с. <http://surl.li/ufaqz>
9. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посібник / П. М. Григорук, Н. А. Хрущ ; ХНУ. - Київ : Кондор, 2017. - 206 с. <http://surl.li/ufavl>
10. Основи науково-дослідної роботи: навч. посібник / Ю. І. Палеха, Н. О. Леміш. - Київ : Ліра-К, 2013. - 336 с. <http://surl.li/ufbbg>
11. [Лупаренко, Л. А. and Пінчук, О.П. \(2023\) Досвід редакції фахового видання щодо запобігання плагіату в наукових публікаціях In: Відкрита наука в умовах інтеграції освіти України до Європейського дослідницького простору : збірник матеріалів І Науково-практичної](#)

[конференції з міжнародною участю, 27 квітня 2023 р., м. Київ . ЦО НАПН України, м. Київ, Україна, стор. 46-50. https://lib.iitta.gov.ua/736239/](https://lib.iitta.gov.ua/736239/)

12. Кодекс етики академічних взаємовідносин та доброчесності Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». <https://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/quality/akademichna-dobrochesnist/>

13. Серія Інфобюлетенів “Академічна доброчесність”. <https://academiq.org.ua/resursy/seriya-infobyuletentiv-akademichna-dobrochesnist/>

14. До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності : лист Міністерства освіти і науки України від 20 травня 2020 р. № 1/9-263. <https://mon.gov.ua/npa/do-pitannya-uniknennya-problem-i-pomilok-u-praktikah-zabezpechennya-akademichnoyi-dobrochesnosti>

15. Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо) : лист Міністерства освіти і науки України від 15 серпня 2018 р. № 111-8681 <https://mon.gov.ua/storage/app/media/akredytatsiya/instrukt-list/1-11-8681-vid-15082018-rekomendatsii-shchodo-zapobigannya-akademichnomu-plagiatu.pdf>

16. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації. Наказ МОН від 12.01.2017 № 40. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>

17. ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»

18. Підбуцька, Н., & Книш, А. (2021). Оцінка дослідницьких вмінь та навичок математичної обробки даних здобувачів I-III рівнів вищої освіти спеціальності “Психологія”. *Теорія і практика управління соціальними системами*, (3), 106-115.

19. Haslam, S. A., McGarty, C., Cruwys, T., & Steffens, N. K. (2024). *Research methods and statistics in psychology*. SAGE Publications Limited.

20. Carr, A., Finneran, L., Boyd, C., Shirey, C., Canning, C., Stafford, O., ... & Burke, T. (2024). The evidence-base for positive psychology interventions: a mega-analysis of meta-analyses. *The Journal of Positive Psychology*, 19(2), 191-205.

21. Martin, David W. *Doing psychology experiments*. Wadsworth/Thomson Learning, 2000.

22. Goodwin, Kerri A., and C. James Goodwin. *Research in psychology: Methods and design*. John Wiley & Sons, 2016.

23. Spector, Paul E. *Industrial and organizational psychology: Research and practice*. John Wiley & Sons, 2021

Методичні рекомендації/навчально-методичні матеріали до проведення практичних занять

План практичних занять

Тема	Кількість годин
Тема 1. Етика та праксеологія науки	3
Тема 2. Логіка процесу наукового пізнання. Поняття та принципи доброчесності	3
Тема 3. Науковий апарат психологічного дослідження	3
Тема 4. Дизайн дослідження	3
Тема 5. Структура дисертації та її основні елементи	3

Зміст та практичні завдання до занять

Тема 1. Етика та праксеологія науки.

Етичні наукові аспекти дослідження. Основні принципи праксеології науки

Практичне заняття: аналіз тематик та проблематик досліджень

Тема 2. Логіка процесу наукового пізнання. Поняття та принципи доброчесності.

Основні принципи логіки наукового пізнання. Професійна етика та академічна доброчесність науковця.

Практичне заняття: аналітичне завдання, логіка наукового пізнання, аналіз публікацій за тематикою дослідження

Тема 3. Науковий апарат психологічного дослідження

Визначення об'єкту та предмету, мети та завдання дослідження. Визначення гіпотези, наукової новизни та практичного значення дослідження.

Практичне заняття: застосування теоретичних методів, критичний аналіз використання емпіричних методів в психологічних дослідженнях. Аналітичне завдання із видів експериментів у дослідженнях. підбір та обґрунтування методів дослідження, прогнозування наукової новизни та значущості результатів дослідження

Тема 4. Дизайн дослідження..

Принципи побудови дизайну дослідження. Планування наукового психологічного дослідження. Робота з науковою психологічною інформацією

Практичне заняття: аналітичний аналіз щодо наукового стилю мовлення у сучасних психологічних дослідженнях

Тема 5. Структура дисертації та її основні елементи.

Вимоги до структури дисертації та її основних елементів. Оформлення дисертації згідно нормативних документів Міністерства освіти та науки України

Практичне заняття: аналіз дисертаційних робіт з психології

Кожне з практичних завдань оцінюється максимальною кількістю балів – 4, оцінюється за критеріями: обґрунтованості, аргументованості, повноти відповідей на завдання, правильності, самостійності виконання. У випадку відсутності аспіранта на практичному занятті за поважних причин, він має можливість виконати завдання самостійно.

Рекомендовані джерела:

1. Основи науково-психологічних досліджень : навч.-метод. посіб. / Автори : З. М. Адамська, І. П. Андрійчук, О. М. Воронкевич, Г. К. Радчук, С.В. Чопик, М. М. Шпак / ред. Г. К. Радчук. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. 214 с.
2. Фурман А. В. Методологія парадигмальних досліджень : монографія. Київ : Інститут соціальної і політичної психології НАПН України; Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 100 с.
3. Слюсаревський М. М. Несходимі терени Психеї: маршрути наукового пізнання: вибр. праці. – К.: Талком, 2019
4. Бориченко К. В., Гудзь А. О. Панфілов О. Є. Методологія та організація наукових досліджень : навч.-метод. посіб. Одеса : Фенікс, 2022. 48 с. DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.22511>
5. Інформаційний пошук і робота з бібліотечними ресурсами: навч. посібник для аспірантів / Т. О. Шаравара ; ПДАА. - Київ : Ліра-К, 2016. - 256 с. <http://surl.li/ufaqz>
6. Кодекс етики академічних взаємовідносин та доброчесності Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». <https://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/quality/akademichna-dobrochesnist/>
7. Серія Інфобюлетенів “Академічна доброчесність”. <https://academiq.org.ua/resursy/seriya-infobyuletiv-akademichna-dobrochesnist/>
8. Haslam, S. A., McGarty, C., Cruwys, T., & Steffens, N. K. (2024). *Research methods and statistics in psychology*. SAGE Publications Limited.
9. Carr, A., Finneran, L., Boyd, C., Shirey, C., Canning, C., Stafford, O., ... & Burke, T. (2024). The evidence-base for positive psychology interventions: a mega-analysis of meta-analyses. *The Journal of Positive Psychology*, 19(2), 191-205.
10. Martin, David W. *Doing psychology experiments*. Wadsworth/Thomson Learning, 2000.
11. Goodwin, Kerri A., and C. James Goodwin. *Research in psychology: Methods and design*. John Wiley & Sons, 2016.

Навчально-методичні матеріали для поточного й підсумкового контролю

Організація процедури оцінювання

Підсумкова оцінка по дисципліні вираховується як сума балів поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль включає оцінювання:

- активності під час аудиторних занять
- виконання завдань самостійної роботи
- виконання практичних завдань
- поточного тестування засвоєння матеріалу дисципліни.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену, який передбачає усну відповідь по екзаменаційному білету. Екзаменаційний білет включає два теоретичні питання та одне практичне завдання. Вибір номеру екзаменаційного білету та номеру практичного завдання здійснюється випадковим чином (спочатку обирається білет, в якому зазначено два теоретичні питання, потім обирається номер практичного завдання). Після отримання білету та практичного завдання, аспіранти мають можливість підготуватись до відповіді протягом 20 хвилин. Після вислуховування всіх відповідей аспірантів оголошуються оцінки за екзамен та підсумкова оцінка по дисципліні. Підсумкова оцінка вносяться у Відомість обліку успішності. Відомість передається в аспірантуру у день проведення екзамену.

Зразок екзаменаційного білету

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ”

Кафедра: *педагогіки і психології управління соціальними системами ім. акад.*

І.А. Зязюна

Спеціальність *053 – «Психологія»*

Освітня програма *Психологія*

Навчальна дисципліна *Методологічні аспекти психологічних досліджень*

Семестр *II*

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №

1. Розкрийте етичні вимоги до проведення психологічних досліджень
2. Охарактеризуйте загально-психологічні принципи (принцип детермінізму, принцип відображення, принцип єдності психіки та діяльності, принцип розвитку).
3. Практичне завдання

Здобувач, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час підсумкового контролю, має право звернутися до апеляційної комісії у день оголошення результатів оцінювання. Апеляція має бути розглянута на засіданні апеляційної комісії не пізніше наступного дня після її подання.

Здобувач, який подав апеляцію, має право бути присутнім при розгляді своєї заяви. Апеляційна комісія створюється розпорядженням директора інституту.

Докладно процес апеляції описаний у Положенні про організацію освітнього процесу в Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут» (https://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/wp-content/uploads/sites/43/2024/01/Polozhennya_pro_organizatsiyu_osvitnogo_protseesu_29_11_2023.pdf).

Підсумкова оцінка по дисципліні розраховується як сума балів:

Види діяльності	Бали
Тема 1	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: аналіз тематик та проблематик досліджень	4
Самостійна робота: наукове пізнання у дослідженнях	5
Тема 2	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: аналітичне завдання, логіка наукового пізнання, аналіз публікацій за тематикою дослідження	4
Самостійна робота: аналіз труднощів у дослідженні психічних явищ	5
Тема 3	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: застосування теоретичних методів, критичний аналіз використання емпіричних методів в психологічних дослідженнях	4
Самостійна робота: аналіз проблем об'єктивності методів дослідження у психології	5
Тема 4	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: аналітичне завдання із видів експериментів у дослідженнях	4
Самостійна робота: визначення методик та технологій психологічних досліджень	5
Тема 5	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: аналіз вимог до видів та методів кількісного та якісного аналізів у дослідженнях	4
Самостійна робота: підбір та обґрунтування методів дослідження, прогнозування наукової новизни та значущості результатів дослідження	5

Тема 6	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: Представлення дизайну дослідження та наукових джерел за тематикою дослідження	4
Самостійна робота: аналітичний аналіз щодо наукового стилю мовлення, аналіз дисертаційних робіт із дотичною тематикою	5
Тема 7	
Аудиторна робота: активність на заняттях, у процесі бесід, дискусій, обговорення практично-орієнтованих питань	1
Практичне заняття: Представлення шляхів самовдосконалення науковця	4
Самостійна робота: аналітичний аналіз щодо наукового стилю мовлення у сучасних психологічних дослідженнях	5
Поточне опитування щодо результатів опрацювання лекційного матеріалу	10
Підсумковий контроль: Екзамен	20
Всього	100

Виконання завдань під час практичних занять та самостійної роботи **оцінюється за критеріями:** обґрунтованості, аргументованості, повноти відповідей на завдання, правильності, самостійності виконання. У випадку відсутності аспіранта на практичному занятті за поважних причин, він має можливість виконати завдання самостійно.

Поточне тестування оцінюється за критеріями правильності відповідей. Для підготовки до поточного оцінювання аспіранти можуть використати контрольні питання по дисципліні, наведені нижче.

Критерії оцінювання підсумкового екзамену:

Критерії оцінювання	Бали
Глибоке знання навчального матеріалу. Практичне завдання виконано повно, з глибоким обґрунтуванням. Можуть бути незначні неточності	20-18
Глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу. Практичне завдання виконано повно, з глибоким обґрунтуванням. Відповіді можуть містити певні неточності	17-15
Міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування. Відповіді можуть бути неповними, з незначними помилками	14-12
Знання основних фундаментальних положень. Відповіді містять деякі помилки.	9-11
Знання основних фундаментальних положень матеріалу. Незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу дисципліни	6-8

Знання та вміння фрагментарні, слабкі	3-5
Відсутність знань значної частини матеріалу	0-2

Аспіранти мають можливість підготуватись до екзамену по контрольним питанням до дисципліни та практичним завданням підсумкового контролю.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ:

1. Охарактеризуйте визначення проблеми дослідження
2. Обґрунтуйте, яким чином науковець може обрати тему дослідження
3. Проаналізуйте сутність методології як складової науки. Функції та структура методології.
4. Охарактеризуйте рівні методології.
5. Означте сутність методологічного знання та його форми.
6. Розгляньте специфіку методології психології.
7. Здійсніть загальну класифікацію принципів психології.
8. Розгляньте принципи психології, які витікають із філософських (принцип історизму, принцип системності, принцип діалектики, принцип розвитку та ін..).
9. Охарактеризуйте загально-психологічні принципи (принцип детермінізму, принцип відображення, принцип єдності психіки та діяльності, принцип розвитку).
10. Проаналізуйте конкретно наукові принципи в психології (принципи педагогічної психології, принципи соціальної психології, принципи практичної психології та ін..).
11. Розгляньте методологічні підходи у психології: особистісний, діяльнісний, віковий.
12. Розкрийте сутність психологічного дослідження. Назвіть принципи психологічного дослідження.
13. Дайте характеристику видам психологічного дослідження (теоретичне, емпіричне, прикладне). Назвіть вимоги до проведення психологічних досліджень.
14. Проаналізуйте перший етап психологічного дослідження: підготовчий (постановка проблеми, висування гіпотез, планування дослідження, вибір методів та методик психологічного дослідження).
15. Дайте характеристику другому етапу психологічного дослідження (процедурі збору даних). Охарактеризуйте третій етап психологічного дослідження: заключний.
16. Розгляньте специфіку оформлення, інтерпретації та узагальнення результатів психологічного дослідження.
17. Розкрийте етичні вимоги до проведення психологічних досліджень.
18. Проаналізуйте поняття гіпотези в психологічному дослідженні.
19. Розкрийте вимоги до формулювання гіпотези.

20. Охарактеризуйте зміст поняття «метод психологічного дослідження».
21. Наведіть класифікацію методів психологічного дослідження.
22. Дайте характеристику основним вимогам до методу психологічного дослідження.
23. Дайте загальну характеристику емпіричним методам дослідження.
24. Охарактеризуйте метод експерименту. Його переваги та недоліки.
25. Проаналізуйте види експерименту та умови застосування кожного з них.
26. Охарактеризуйте метод фокус-групи.
27. Обґрунтуйте роль експертного оцінювання та програмних засобів у виявленні плагіату у академічному тексті
28. Обґрунтуйте, чому самоплагіат є порушенням академічної доброчесності. Наведіть приклади самоплагіату. Проілюструйте, у яких випадках використання попередньо опублікованого тексту та самоцититування не є самоплагіатом?
29. Охарактеризуйте правила коректного цитування та посилання у науковому тексті
30. Охарактеризуйте наукову активність викладача закладу освіти
31. Охарактеризувати способи самоорганізації наукової діяльності та напрями самовдосконалення науковця
32. Охарактеризуйте організацію науково-дослідної роботи здобувачів освіти
33. Охарактеризуйте основи професійної мобільності викладача
34. Розкрийте основні вимоги до оформлення результатів психологічного дослідження
35. Розкрийте вимоги до презентації наукових результатів роботи

Перелік контрольних практичних завдань для екзамену:

1. Практичне завдання

Презентувати робочі гіпотези наукового дослідження та обґрунтувати їх.

2. Практичне завдання

Презентувати завдання наукового дослідження та методи дослідження, які будуть застосовуватись для їх вирішення.

3. Практичне завдання

Презентувати план експерименту, зокрема охарактеризувати етапи та терміни експерименту, завдання кожного етапу експерименту, базу проведення експерименту.

4. Практичне завдання

Презентувати зміст дисертації (назви розділів та підрозділів) та обґрунтувати їх.

5. Практичне завдання

Обґрунтувати значущість новизни дослідження.

Матеріали для підготовки:

Основна література

1. Основи наукових досліджень / Романовський О. Г., Черкашин А. І., Грень Л. М., Резнік С.М. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2022. 150 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/56902>
2. Основи науково-психологічних досліджень : навч.-метод. посіб. / Автори : З. М. Адамська, І. П. Андрійчук, О. М. Воронкевич, Г. К. Радчук, С. В. Чопик, М. М. Шпак / ред. Г. К. Радчук. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. 214 с.
3. Фурман А. В. Методологія парадигмальних досліджень : монографія. Київ : Інститут соціальної і політичної психології НАПН України; Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 100 с.
4. Слюсаревський М. М. Несходимі терени Психеї: маршрути наукового пізнання: вибр. праці. – К.: Талком, 2019
1. Бориченко К. В., Гудзь А. О. Панфілов О. Є. Методологія та організація наукових досліджень : навч.-метод. посіб. Одеса : Фенікс, 2022. 48 с. DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.22511>
2. Панок, В. Г. (2023). Психологічні дослідження в умовах війни: проблеми і завдання. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 5(1), 1-12.
3. Петрунько, О. (2024). ТЕОРІЯ І МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНОЇ НАУКИ. *Вчені записки Університету «КРОК»*, (1 (73)), 203-213.
4. Інформаційний пошук і робота з бібліотечними ресурсами: навч. посібник для аспірантів / Т. О. Шаравара ; ПДАА. - Київ : Ліра-К, 2016. - 256 с. <http://surl.li/ufaqz>
5. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посібник / П. М. Григоров, Н. А. Хрущ ; ХНУ. - Київ : Кондор, 2017. - 206 с. <http://surl.li/ufavl>
6. Основи науково-дослідної роботи: навч. посібник / Ю. І. Палеха, Н. О. Леміш. - Київ : Ліра-К, 2013. - 336 с. <http://surl.li/ufbbg>
7. [Лупаренко, Л. А. and Пінчук, О.П. \(2023\) Досвід редакції фахового видання щодо запобігання плагіату в наукових публікаціях In: Відкрита наука в умовах інтеграції освіти України до Європейського дослідницького простору : збірник матеріалів І Науково-практичної конференції з міжнародною участю, 27 квітня 2023 р., м. Київ . ЩО НАПН України, м. Київ, Україна, стор. 46-50. <https://lib.iitta.gov.ua/736239/>](https://lib.iitta.gov.ua/736239/)
8. Кодекс етики академічних взаємовідносин та доброчесності Національного технічного університету «Харківський політехнічний

- інститут». <https://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/quality/akademichna-dobrochesnist/>
9. Серія Інфобюлетенів “Академічна доброчесність”. <https://academiq.org.ua/resursy/seriya-infobyuleteniv-akademichna-dobrochesnist/>
  10. До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності : лист Міністерства освіти і науки України від 20 травня 2020 р. № 1/9-263. <https://mon.gov.ua/npa/do-pitannya-uniknennya-problem-i-pomilok-u-praktikah-zabezpechennya-akademichnoyi-dobrochesnosti>
  11. Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах (авторефератах, дисертаціях, монографіях, наукових доповідях, статтях тощо) : лист Міністерства освіти і науки України від 15 серпня 2018 р. № 111-8681 <https://mon.gov.ua/storage/app/media/akredytatsiya/instruktsiya/instruktsiya-list/1-11-8681-vid-15082018-rekomendatsii-shchodo-zapobigannya-akademichnomu-plagiatu.pdf>
  12. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації. Наказ МОН від 12.01.2017 № 40. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>
  13. ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»
  14. Підбуцька, Н., & Книш, А. (2021). Оцінка дослідницьких вмій та навичок математичної обробки даних здобувачів I-III рівнів вищої освіти спеціальності “Психологія”. *Теорія і практика управління соціальними системами*, (3), 106-115.

Додаткова література

1. Haslam, S. A., McGarty, C., Cruwys, T., & Steffens, N. K. (2024). *Research methods and statistics in psychology*. SAGE Publications Limited.
  2. Carr, A., Finneran, L., Boyd, C., Shirey, C., Canning, C., Stafford, O., ... & Burke, T. (2024). The evidence-base for positive psychology interventions: a mega-analysis of meta-analyses. *The Journal of Positive Psychology*, 19(2), 191-205.
  3. Martin, David W. *Doing psychology experiments*. Wadsworth/Thomson Learning, 2000.
  4. Goodwin, Kerri A., and C. James Goodwin. *Research in psychology: Methods and design*. John Wiley & Sons, 2016.
- Spector, Paul E. *Industrial and organizational psychology: Research and practice*. John Wiley & Sons, 2021

Інформаційні ресурси

1. <https://zakon.rada.gov.ua>
2. <http://library.kpi.kharkov.ua/uk>

3. <https://repository.kpi.kharkov.ua/home>